

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน

ชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส¹

ญาอุตสาห์ เซ็ง²

ดร.สุชาติ ศรียารัตน์³

ผศ.ดร. มุฮัมหมัดอิลยาส หน้าปริง³

ผศ.ดร. ปรัชญา ชูมนาเสียว³

รศ.ดร.เชษฐ รัชดาพรรณาริกุล³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา ชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน และสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 2) เพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส 3) เพื่อศึกษาผลที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส วิธีการศึกษาคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการมัสยิด ครูสอนศาสนา รวมถึงชาวบ้านทั่วไป จำนวนทั้งสิ้น 7 ท่าน

¹ บทความเรียบเรียงจากการศึกษาอิสระเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา ชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส” ซึ่งได้ผ่านการสอบเรียบร้อยแล้ว โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก คือ อาจารย์ ดร.สุชาติ ศรียารัตน์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการ พัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทของชุมชน ด้านกายภาพ ประวัติความเป็นมา สังคม วัฒนธรรม ประชากร และครอบครัว และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 พบว่าบ้านยะกังได้มีการแบ่งเป็น 2 เขตคือ ชุมชนยะกัง 1 และชุมชนยะกัง 2 ประมาณปี พ.ศ. 2510 ทางเทศบาลได้มีการแบ่งเขตให้มีการปกครองเป็น 2 เขต เพื่อสามารถปกครองได้สะดวกมากขึ้น เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่น ทางเทศบาลจำเป็นต้องมีการแบ่งเขตเป็น 2 เขต คือ ชุมชนยะกัง 1 และชุมชนยะกัง 2 จำนวนครัวเรือน 318 ครัวเรือน ประชากร 1,435 คน ชาย 714 คน หญิง 721 คน ถิ่นศาสนาอิสลาม 99 เปอร์เซนต์ นับถิ่นศาสนาพุทธ 1 เปอร์เซนต์ ประชาชนในชุมชนยะกัง 2 มีกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ที่คล้ายคลึงกันคือ ช่วงเช้าผู้ชายจะรวมกลุ่มคุยกันที่ร้านน้ำชาในชุมชน ผู้หญิงก็จะทำภารกิจภายในบ้าน ทั้งดูแลบุตรและส่งบุตรไปโรงเรียน ช่วงสาย จะเริ่มทำงานหรือประกอบอาชีพ ถ้ารับจ้างก็มีทั้งในชุมชนเองหรือนอกชุมชนถ้าทำขนมก็จะทำภายในบ้านของตนเอง ช่วงบ่าย โดยเฉพาะบ่ายของวันศุกร์จะมีการละหมาดที่มัสยิด เริ่มเวลา 13.00 – 13.30 น.และวันนี้จะเป็นวันหยุดสำหรับชาวมุสลิม หลังจากละหมาดเสร็จก็จะนอนพักผ่อนหรือทำภารกิจตามอัธยาศัย

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้ 1) การเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ แกนนำและคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผน รูปแบบการเขียนโครงการ มักใช้วิธีการในการตัดสินใจด้วยตนเอง หรืออาศัยจากประสบการณ์ในการทำงานในการตัดสินใจ จึงมักจะขาดกระบวนการในการดำเนินงานที่แน่นอนและชัดเจน บางครั้งต้องลุ่มเลิกโครงการไปเลย มีเวลาจำกัด ขาดความระมัดระวังในการตัดสินใจ แต่ในเรื่องนี้สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะในปัจจุบันคนในชุมชนได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านสามัญ หรือทางด้านศาสนา มีโครงการในการอบรมความรู้แก่คนในชุมชนในระยะสั้น ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการชุมชน รวมถึงคณะกรรมการมัสยิด และในแต่ละโครงการก็จะมีการเชิญวิทยากรทั้งในและนอกชุมชนมาบรรยายความรู้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีโครงการในการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้ศึกษาด้านศาสนาเป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งครูผู้สอนก็เป็นคนในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจด้านศาสนาในระดับหนึ่ง 2) การเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการส่วนใหญ่โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 นั้น ส่วนมากแล้วเป็นโครงการที่คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการมัสยิด แกนนำผู้มีส่วนร่วม รวมถึงคนในชุมชนจัดขึ้นเอง กิจกรรมที่หน่วยงานราชการจัดขึ้นเองยังมีอยู่น้อย และการศึกษาครั้งนี้

พบอีกว่า กลุ่มคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการมัสยิด มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ เช่น จัดการเรียนการสอนด้านศาสนาที่ศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิดดารุลคอยร์ตาดิกา ยะกัง 2 เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และให้ตระหนักถึงหลักพื้นฐานทั้ง 3 หลัก หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ หลักคุณธรรม เพื่อให้กลายเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันในทุกๆวันที่ต้องปฏิบัติ อย่างเคร่งครัดโดยไม่ละทิ้งไป เสาร์- อาทิตย์ เรียนตาดิกาในช่วงเช้า-ช่วงบ่าย และ เรียนอัล-กรูอาน (กีรออาตี)ในช่วงค่ำ จันทร์ - พุธ เรียนอัล-กรูอาน (กีรออาตี)ในช่วงค่ำ (ส่วนการเรียนในโรงเรียนสามัญ ก็เรียนตามปกติ จันทร์ - ศุกร์) มีคณะกรรมการมัสยิดดารุลคอยร์ ยะกัง2 เป็นผู้รับผิดชอบด้านศาสนาและศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิดดารุลคอยร์ตาดิกา ยะกัง 2 ซึ่งในการเรียนการสอนจะมีครูด้านศาสนา ประมาณ 10-11 คน ครูผู้สอนก็มาจากการเชิญของคณะกรรมการมัสยิดมดาดารุลคอยร์ ยะกัง2 ตามแต่ความศรัทธาของครูผู้สอน และความสมัครใจ ในการมีส่วนร่วมทางด้านการศึกษานอกระบบด้านศาสนาให้กับเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ซึ่งครูผู้สอนทุกคนจะได้รับค่าตอบแทนเป็นสินน้ำใจ เดือนละ 600 บาท ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทั่วไปในชุมชนยะกัง 2 ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนาและอ่านอัล-กรูอานในระดับหนึ่ง มีทั้ง ประกอบอาชีพค้าขายข้าวแกงขายของชำในชุมชน แม่บ้าน และข้าราชการครู เป็นต้น 3) การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ การเข้าร่วมในการติดตาม สังเกตการณ์และประเมินผลโครงการของกลุ่มคณะกรรมการชุมชนคณะกรรมการมัสยิดและแกนนำผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วยผู้สนับสนุนงบประมาณและหน่วยงานราชการ มีนโยบายในการกำกับติดตามและประเมินผลการ ดำเนินโครงการของคณะกรรมการชุมชนคณะกรรมการและแกนนำผู้มีส่วนร่วมอย่างเคร่งครัด เอาใจใส่ และให้ความสำคัญในการกำกับติดตามผลการดำเนินงานของทุกโครงการ โดยให้ประเมินผลโครงการของกลุ่มคณะกรรมการชุมชนคณะกรรมการมัสยิดและแกนนำผู้มีส่วนร่วมรายงานผลการดำเนินงานทุกครั้ง มีการติดตามผลการดำเนินโครงการ มีการประชุมคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อรายงานปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการสม่ำเสมอ แต่เครื่องมือในการประเมิน ผลการดำเนินงานอาจไม่หลากหลายรูปแบบตามที่ควร และมีการประเมินผลตกหล่นในบางโครงการ 4) การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ในด้านการเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 สมาชิกในชุมชนและคนในชุมชนให้ความสนใจกิจกรรมโครงการเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานรัฐและเอกชนนอกพื้นที่บางหน่วยงานให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆเพิ่มมากขึ้น ผู้นำชุมชนร่วมถึงคณะกรรมการในทุกๆฝ่ายก็พร้อมใจกันให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อส่งเสริม

คุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 อย่างเต็มที่ รวมทั้งคนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไข ปัญหาภายในชุมชนของทุกฝ่าย และเข้าร่วมทำกิจกรรมตามโครงการที่ทางผู้นำ และแกนนำชุมชนดำเนินการไว้เป็นประจำ

3. ผลที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนของเด็กและเยาวชนแต่ละคนจะเป็นอย่างไรหรืออยู่ในระดับใดนั้น มีหลักการที่เกี่ยวข้องมากมายและหลากหลาย เช่น ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่ศึกษานั้นต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมคุณภาพชีวิตในด้านใดหรือพิจารณาเรื่องใดเป็นจุดเน้นก่อน-หลัง เพราะว่าคุณภาพชีวิตมี องค์ประกอบหลายด้าน ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นในด้านชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชนในชุมชน และรวมถึงปัจจัยในการส่งเสริมด้านต่างๆ การทำกิจกรรมนั้นได้รับความสนใจจากเด็กและเยาวชนยะกัง 2 เป็นจำนวนมากเพราะต้องการให้ชุมชนดีขึ้นจากเดิม เด็กและเยาวชนจึงต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม แต่ถึงกระนั้น เด็กและเยาวชนยะกัง 2 ก็ต้องการได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษา สวัสดิการ รวมถึงงบประมาณและคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ในชุมชนด้วย ร่วมกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทุกหน่วยงาน จึงกลายเป็นองค์รวมในเนื้อหาเดียวกัน ในส่วนที่เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์ก็จะได้ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย ได้พบความสนใจ และถนัดที่แท้จริงของตนเอง เสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

คำสำคัญ : ชุมชน ส่วนร่วม พัฒนา คุณภาพชีวิต

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หัวใจหลักของการพัฒนาประเทศคือการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีองค์กรภาครัฐและเอกชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ชุมชน สื่อมวลชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนให้มีศักยภาพเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่ออนาคตของชาติ จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพตั้งแต่แรกเกิด การที่เด็กและเยาวชนจะสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพได้ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม คือต้องได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางด้าน

ร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และด้านสังคม ไปพร้อมๆกันโดย ไม่ละเว้นด้านใดด้านหนึ่ง การพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องอาศัย สหวิทยาการ การบูรณาการผสมผสานกับวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนให้ได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน (แนวทางการดำเนินงาน โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็กปี 2550 : 23)

จากสังคมที่ปรับเปลี่ยนไป มีการปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ที่เน้นวัตถุนิยม บริโภคนิยม ความทันสมัยนิยม จนก่อให้เกิดภาวะและปัญหาทางสังคมมากมาย ตั้งแต่ปัญหาการย้ายถิ่นฐานของประชากรวัยแรงงาน การปล่อยปละละเลย หรือละเว้นการ ดูแลเด็กและเยาวชนให้มีพัฒนาการตามวัยอย่างเหมาะสม การปกป้องและป้องกันเด็กและเยาวชน จากสิ่งอบายมุข สิ่งเสพติดต่าง ๆ การบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม การเอาปัจจัยภายนอกเข้ามาในชุมชน ตลอดจนปัญหาภายในครอบครัวมากมาย เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไขเพื่อให้คุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการวิเคราะห์ การพัฒนาและเรียนรู้ จนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ และตระหนักในการสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เด็ก และเยาวชนในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป แต่การให้ความหมายของ คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องค่อนข้างยากและมีความแตกต่างกัน เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการ ทางด้านจิตใจที่สามารถบรรยาย หรือตีความโดยผ่านความคิด และภาษาที่แตกต่างกัน ความคลาดเคลื่อนจากมุมมองที่หลากหลายเกิดจากประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ ประเด็นการนำเสนอและ ข้อเท็จจริงต่างๆ และแนวคิดในเรื่องคุณภาพชีวิตขึ้นอยู่กับกำหนัดกรอบความหมายให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถประเมินกระบวนการและผลต่าง ๆ ได้ และให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของบุคคลในสังคมเดียวกันได้ รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงส่วนร่วมทางความคิดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจในความเจริญอกงามและพัฒนาการของมนุษย์ การมีอายุยืนยาว กระบวนการทางด้านจิตใจ ล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ รวมทั้งค่านิยมด้วย ซึ่งหากเป็นนิยามแบบเดียวกันก็หมายถึงคนทุกคน โดยไม่มีการคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านอายุ ช่วงชั้นทางสังคม การศึกษา ซึ่งคงยากที่จะยอมรับได้

ชุมชนยะกัง ถือเป็นชุมชนที่เก่าแก่สืบประวัติมาอย่างยาวนาน เป็นตำนานคู่เมือง “มะนาลอ” (ชื่อเดิมของจังหวัดนราธิวาส) ย้อนอดีตกลับไปเมื่อครั้งประเทศไทยยังเป็นสยามประเทศ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ประมงน้ำจืด งานหัตถกรรมและหน้าที่ที่สำคัญที่ได้รับมอบหมายประการหนึ่งของชาวบ้านยะกังคือหน้าที่ทำขนมถวายให้ “เจ้าเมืองระแงะ” จนได้รับการขนานนามว่า “หมู่บ้านขนม” และเป็นที่รับทราบโดยทั่วกันว่าหากต้องการลิ้มรสขนมโบราณดั้งเดิมของคนราชา ต้องมาหาทานที่ยะกัง

ชุมชนยะกังเป็นที่รู้จักอีกนามหนึ่ง คือ แหล่งชุมชนของปวงปราชญ์ นักการศาสนา หรืออุลามาที่โด่งดังในอดีต เช่น “บาบอฮะยะกัง” ผู้รู้ด้านดาราศาสตร์ที่มีความรู้ ความอ่านของท่านใช้อ้างอิงการดูเดือน เวลาละหมาดในประเทศไทย และชาวบ้านส่วนใหญ่มักนิยมส่งลูกหลานไปศึกษาต่อยังประเทศอาหรับ เพื่อกลับมาสอนศาสนาให้กับชุมชนอีกทอดหนึ่งจึงก่อกำเนิดการเรียนการสอนภาคบังคับหรือฟัตวาอื่นในชุมชน โดยการริเริ่มของอีหม่ามคนก่อนและมอบให้คอเต็บ คือ นายยูโซ๊ะ อาแวปูเตะ เป็นผู้รับผิดชอบในการสอนและใช้ใต้ถุนบ้านของคอเต็บเองเป็นสถานที่เรียน ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.๒๕๐๕ โดยประมาณ ชุมชนยะกังได้มีการแบ่งเป็น 2 เขตคือ ชุมชนยะกัง 1 และชุมชนยะกัง 2 ประมาณปี พ.ศ. 2510 ทางเทศบาลได้มีการแบ่งเขตให้มีการปกครองเป็น 2 เขต เพื่อสามารถปกครองได้สะดวกมากขึ้น เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีประชากรอาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่น ทางเทศบาลจำเป็นต้องมีการแบ่งเขตเป็น 2 เขต คือ ชุมชนยะกัง 1 และชุมชนยะกัง 2

ปัญหาที่เห็นเด่นชัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน คือปัญหาด้านยาเสพติด แม้ถึงว่าปัจจุบันนี้จะเบาบางไปจากเมื่อก่อน ก็ไม่อาจละเลยในปัญหานี้ได้ จึงมีการป้องกันให้ปัญหาดังกล่าวเกิดในวงแคบให้มากที่สุด แต่ชุมชนยะกัง 2 ก็ยังมีจุดเด่นในแง่ของการมีความตั้งใจ มีความพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากความเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน และการเชื่อมโยงเครือข่าย ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 มีทั้งการได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรพัฒนาภายนอกชุมชน และการพัฒนาที่เริ่มต้นโดยชาวชุมชนเอง ในด้านการพัฒนาตนเองนั้น

จากเหตุผลดังที่กล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ที่พยายามขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ในลักษณะชุมชนพึ่งตนเองโดยพยายามเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ต่างๆในชุมชน โดยเน้นด้านศาสนา กีฬา และกิจกรรม เพื่อใช้ในการปูฐานที่จะนำไปสู่ชุมชนที่เข้มแข็ง และให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี และมีความสุขในอนาคตข้างหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาบริบทของชุมชน และสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลนาคน อำเภอมือ จังหวัดนราธิวาส
- 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลนาคน อำเภอมือ จังหวัดนราธิวาส

3. เพื่อศึกษาผลที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

1.1 ด้านพื้นที่ พื้นที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคคลที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จำนวนทั้งสิ้น 7 คน คือ ประธานชุมชน 1 คน คณะกรรมการชุมชน 1 คน คณะกรรมการมัสยิด 1 คน ครูสอนศาสนา 1 คน ชาวบ้านทั่วไป 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยจำแนกดังนี้

2.1 บริบทของชุมชน และสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

2.2 องค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจำแนกออกมาดังนี้ ดังนี้ 1) การเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ 2) การเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการ 3) การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม 4) การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ

2.3 ผลที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจำแนกออกมาดังนี้ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ อารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านศาสนา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วม เป็นการเน้นเห็นความสำคัญของคนอื่นเป็นทรัพยากรอันมีค่า และสำคัญในการพัฒนาต่างๆ เป็นแนวความคิดที่นำการมีส่วนร่วมของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตนเองได้ เพราะว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนถือได้ว่าเป็นหัวใจหลักของการพัฒนา ซึ่งต้องอยู่บนรากฐานการมีส่วนร่วม เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชน ไปถึงการพัฒนาประเทศในครองของระบอบการปกครองประชาธิปไตย

สุนิตย์ มะลิวัลย์ (2541) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าหมายถึง ความร่วมมือของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความเห็นตรงกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโครงการหนึ่งเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, หน้า 183) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความร่วมมือรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นนี้แล้ว นิรันดร์จงวุฒิเวศน์ ยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกนัยหนึ่งในรูปของสมการว่า การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบต่อParticipation = Cooperation + Coordination + Responsibility โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจว่า หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมา ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การประสานงาน หมายถึง ช่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพ ในการกระทำกิจกรรมหรือการงานความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการการทำงาน และในการทำให้เชื่อถือ ไว้วางใจ

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533, หน้า 25) ได้กล่าวถึงลักษณะหรือมิติของการมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโครงการ การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากแนวคิดดังกล่าวสามารถ แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้เป็นแนวทางไปสู่การวิเคราะห์การมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ยุพา อุดมศักดิ์ (2516, หน้า 82) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพในด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองและศาสนา ซึ่งเป็นค่าเทียบเคียงไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว

แน่นอน ทุกคนหรือทุกประเทศจะกำหนดมาตรฐานในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันตามความต้องการซึ่งทำให้ คุณภาพชีวิตเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและสภาวะต่างๆด้วย

ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องสำคัญมากของบุคคล และสังคมในปัจจุบัน ดังนี้

1. ความสำคัญระดับตนเองและครอบครัว คือ การมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สุขภาพอนามัยดี ไม่เจ็บป่วย ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายส่วนตน และสามารถประกอบอาชีพการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดี ครอบครัวอบอุ่น ไม่มีปัญหา
2. ความสำคัญระดับสังคม และประเทศชาติ เมื่อประชากรในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมทำให้คุณภาพชีวิตในสังคมและประเทศดีขึ้นด้วย แต่ทั้งนี้รัฐต้องมีนโยบายที่จะเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เช่น สภาพแวดล้อม การศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ ของประชากร เป็นต้น

แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

นางเยาว์ อรุณศิริวงศ์ (2550 ,หน้า 8) การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การทำให้บุคคล มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ดำเนินชีวิตในทางชอบธรรม มีความพึงพอใจใน ความเป็นอยู่ของตนเอง และสามารถ ปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุภางค์ จันทวา, (2559) แนวคิดและเครื่องชี้วัดการพัฒนาสังคมและคุณภาพ ชีวิตของ ประเทศไทย, (ออนไลน์), หมายถึงการพัฒนาคนในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา จิตใจ คุณธรรม ความพร้อมในการดำรงชีวิตในสังคม ความสามารถในการประกอบอาชีพ รวมถึงการพัฒนาในทุกขั้นตอนของชีวิตนับตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ที่ดีขึ้นทั้งส่วนบุคคล สังคม และประเทศชาติ และหาก พิจารณาคุณภาพชีวิตในมุมมองด้านสวัสดิการ แรงงานแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิต จะหมายถึง การดำเนินการใดๆ เพื่อให้พนักงานสามารถมีระดับ ความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร มีความผาสุกทั้งกาย และใจ มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีความปลอดภัยในการ ทำงาน มีความเจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงใน การดำเนินชีวิต

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2564

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ พัฒนา เด็กและเยาวชน อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วน ในการพัฒนา เด็กและเยาวชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์แบบเชิง ลึก (Indepth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ ประธานชุมชน 1 คน คณะ กรรมการชุมชน 1 คน คณะกรรมมัสยิด 1 คน ครูสอนศาสนา 1 คน ชาวบ้านทั่วไป 3 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) ในรูปแบบ สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชน ยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส โดยมีส่วนประกอบทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 องค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก และเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 3 ผลที่ได้จากการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบริบทของชุมชน และสภาพทั่วไปของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

2. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

3. ทำให้ทราบถึงผลที่ได้จากการวิจัย และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก และเยาวชนในพื้นที่ และชุมชนต่างๆ

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

บทสรุป

บ้านยะกังได้มีการแบ่งเป็น 2 เขตคือ ชุมชนยะกัง 1 และชุมชนยะกัง 2 ประมาณปี พ.ศ. 2510 ทางเทศบาลได้มีการแบ่งเขตให้มีการปกครองเป็น 2 เขต เพื่อสามารถปกครองได้สะดวกมากขึ้น เนื่องจากชุมชนแห่งนี้มีประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่น ทางเทศบาลจำเป็นต้องมีการแบ่งเขตเป็น 2 เขต คือ ชุมชนยะกัง 1 และชุมชนยะกัง 2 หากจะกล่าวถึงปัญหาในชุมชนยะกัง 2 ที่เสี่ยงต่อชีวิตเด็กและเยาวชนมากที่สุด ก็คือ ปัญหายาเสพติดในชุมชน เพราะสาเหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อให้ห่างไกลปัญหาดังกล่าว โดยการหาโครงการต่างๆ และจัดกิจกรรม ที่จะสามารถให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อสร้างความเข้าใจกับสถานการณ์ของปัญหา และสร้างเกราะคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 จึงกลายเป็นเหตุจูงใจในการร่วมกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนยะกัง 2 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา ที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยผ่านทางกระบวนการส่งเสริมชักนำ ซึ่งแกนนำหลักคือ ผู้นำและเหล่าคณะกรรมการชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนชุมชนได้ริเริ่มหาโครงการต่างๆ ที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 โดยเป็นการสนับสนุนให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้ การริเริ่มในการคิด ร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนา ร่วมแก้ไขและวางแผนปฏิบัติ ตลอดจนอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดกิจกรรมและรับผิดชอบ รวมถึงดำเนินตามองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาคน อําเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส คือ การเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ การเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการ การเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม และการเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ การเข้าร่วมในการตัดสินใจและตกลงใจ แกนนำและคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมบางคนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการวางแผน รูปแบบการเขียนโครงการ มักใช้วิธีการในการตัดสินใจด้วยตนเอง หรืออาศัยจากประสบการณ์ในการทำงานในการตัดสินใจ จึงมักจะขาดกระบวนการในการดำเนินงานที่แน่นอนและชัดเจน บางครั้งต้องล้มเลิกโครงการไปเลย มีเวลาจำกัด ขาดความระมัดระวังในการตัดสินใจ แต่ใน

เรื่องนี้สามารถแก้ไขปัญหาได้ เพราะในปัจจุบันคนในชุมชนได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านสามัญ หรือทางด้านศาสนา มีโครงการในการอบรมความรู้แก่คนในชุมชนในระยะสั้น ซึ่งจัดโดยคณะกรรมการชุมชน รวมถึงคณะกรรมการมัสยิด และในแต่ละโครงการก็จะมีการเชิญวิทยากรทั้งในและนอกชุมชนมาบรรยายความรู้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีโครงการในการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้ศึกษาด้านศาสนาเป็นความรู้พื้นฐาน ซึ่งครูผู้สอนก็เป็นคนในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจด้านศาสนาในระดับหนึ่ง การเข้าร่วมในการดำเนินงานของแผนและโครงการ ส่วนใหญ่โครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 นั้น ส่วนมากแล้วเป็นโครงการที่คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการมัสยิด แคนนำผู้มีส่วนร่วม รวมถึงคนในชุมชนจัดขึ้นเอง กิจกรรมที่หน่วยงานราชการจัดขึ้นเองยังมีอยู่น้อย และการศึกษาครั้งนี้พบอีกว่า กลุ่มคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการมัสยิด มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ เช่น จัดการเรียนการสอนด้านศาสนาที่ศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิดดาร์ลุคอยร์ตาดิกา ยะกัง 2 เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม และให้ตระหนักถึงหลักพื้นฐานทั้ง 3 หลัก หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ หลักคุณธรรม เพื่อให้กลายเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันในทุกๆวันที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยไม่ละทิ้งไป เสาร์- อาทิตย์ เรียนตาดิกาในช่วงเช้า-ช่วงบ่าย และ เรียนอัล-กรุอาน (กีรออาตี) ในช่วงค่ำ จันทร์ - พุธ เรียนอัล-กรุอาน (กีรออาตี)ในช่วงค่ำ (ส่วนการเรียนในโรงเรียนสามัญ ก็เรียนตามปกติ จันทร์ – ศุกร์) มีคณะกรรมการมัสยิดดาร์ลุคอยร์ ยะกัง2 เป็นผู้รับผิดชอบด้านศาสนาและศูนย์การศึกษาอิสลาม ประจำมัสยิดดาร์ลุคอยร์ตาดิกา ยะกัง 2 ซึ่งในการเรียนการสอนจะมีครูด้านศาสนา ประมาณ 10-11 คน ครูผู้สอนก็มาจากการเชิญของคณะกรรมการมัสยิดมัดาร์ลุคอยร์ ยะกัง2 ตามแต่ความศรัทธาของครูผู้สอน และความสมัครใจ ในการมีส่วนร่วมทางด้านการศึกษานอกระบบด้านศาสนาให้กับเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ซึ่งครูผู้สอนทุกคนจะได้รับค่าตอบแทนเป็นสินน้ำใจเดือนละ 600 บาท ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทั่วไปในชุมชนยะกัง 2 ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านศาสนาและอ่านอัล-กรุอานในระดับหนึ่ง มีทั้ง ประกอบอาชีพค้าขายข้าวแกง ขายของชำในชุมชนแม่บ้าน และข้าราชการครู เป็นต้น การเข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ การเข้าร่วมในการติดตาม สังเกตการณ์และประเมินผลโครงการของกลุ่มคณะกรรมการชุมชนคณะกรรมการมัสยิด และแกนนำผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง2 ตำบลบางนาค อำเภอมือ จังหวัดนราธิวาส ประกอบด้วยผู้สนับสนุนงบประมาณและหน่วยงานราชการ มีนโยบายในการกำกับติดตามและประเมินผลการ ดำเนินโครงการของคณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการและแกนนำผู้มีส่วนร่วมอย่างเคร่งครัด เอาใจใส่ และให้ความสำคัญในการกำกับติดตาม ผลการดำเนินงานของทุกโครงการ โดยให้ประเมินผลโครงการของกลุ่มคณะกรรมการชุมชนคณะกรรมการมัสยิดและ

แกนนำผู้มีส่วนร่วมรายงานผลการดำเนินงานทุกครั้ง มีการติดตามผลการดำเนินโครงการ มีการประชุมคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อรายงานปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการโครงการ สม่่าเสมอ แต่เครื่องมือในการประเมิน ผลการดำเนินงานอาจไม่หลากหลายรูปแบบตามที่ควร และมีการประเมินผลตกหล่นในบางโครงการ และการเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม ในด้านการเข้าร่วมในการรับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 สมาชิกในชุมชนและคนในชุมชนให้ความสนใจกิจกรรมโครงการเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานรัฐและเอกชนนอกพื้นที่บางหน่วยงานให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทำให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการต่างๆเพิ่มมากขึ้น ผู้นำชุมชนร่วมถึงคณะกรรมการในทุกๆฝ่ายก็พร้อมใจกันให้ความสำคัญกับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 อย่างเต็มที่ รวมทั้งคนในชุมชนเกิดความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนของทุกฝ่าย และเข้าร่วมทำกิจกรรมตามโครงการที่ทางผู้นำและแกนนำชุมชนดำเนินการไว้เป็นประจำ

รวมทั้งสร้างแนวทางการประสานงานดำเนินกิจกรรมของตนเองให้เกิดขึ้นภายในชุมชนด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถของตนเองเพื่อเพิ่มและพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการและควบคุม ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนยะกัง 2 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนเกิดจากการความสมัครใจ และมีค่านิยมที่ดี ที่ต้องการเห็นเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 มีคุณภาพชีวิตที่ดี ห่างไกลจากอบายมุข สิ่งเสพติดต่าง ๆ การบริโภคสื่อที่ไม่เหมาะสม หรือการเอาปัจจัยเชื่อมโยงภายนอกเข้ามาในชุมชน ตลอดจนปัญหาภายในครอบครัว เป็นต้น จึงยินดีสนับสนุน และร่วมรับผิดชอบกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนเสมอมา ชุมชนยะกัง 2 พยายามขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมในพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน ในลักษณะชุมชนพึ่งตนเองโดยพยายามเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ต่างๆในชุมชน โดยเน้นด้านการจัดกิจกรรมในชุมชน ด้านการกีฬาเพื่อสุขภาพ รวมถึงการเรียนรู้ด้านศาสนา ใดๆก็ดี ผลที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ในด้านปัจจัยการส่งเสริมก็มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนเยาวชนชุมชนยะกัง 2 เช่นกัน เช่น ด้านผู้นำชุมชน ด้านครอบครัว ด้านการศึกษา และด้านสาธารณสุข เป็นต้น

จากการกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนของแต่ละกลุ่มคน จะเป็นอย่างไร รูปแบบใด หรืออยู่ในระดับใดนั้น มีหลักการที่เกี่ยวข้องมากมายและหลากหลาย เช่น ด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนา เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่ศึกษานั้นต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมคุณภาพชีวิตในด้านใดหรือพิจารณาเรื่องใดเป็น

จุดเน้นก่อน-หลัง เพราะว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน มีองค์ประกอบหลาย ซึ่งการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นในด้านชีวิตความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชนในชุมชน และรวมถึงปัจจัยในการส่งเสริมด้านต่างๆ การทำกิจกรรมนั้นได้รับความสนใจจากเด็กและเยาวชนวัย 2 เป็นจำนวนมากเพราะต้องการให้ชุมชนดีขึ้นจากเดิม เด็กและเยาวชนจึงต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม แต่ถึงกระนั้น เด็กและเยาวชนวัย 2 ก็ต้องการได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษา สวัสดิการ รวมถึงงบประมาณและคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ในชุมชนด้วย ร่วมกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทุกหน่วยงาน จึงกลายเป็นองค์รวมในเนื้อหาเดียวกัน ในส่วนที่เด็กและเยาวชนได้รับประโยชน์ก็จะได้ทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย ได้พบความสนใจ และถนัดที่แท้จริงของตนเอง เสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย ให้มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และและรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์อีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการพัฒนา

1. ควรมีการติดตามและประเมินผลโครงการอย่างใกล้ชิด ไม่ควรปล่อยปะละเลย หรือสั่งการให้ผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการแต่เพียงลำพัง พร้อมทั้งควรเชิญหน่วยงานภายนอกมาช่วยในการกำกับติดตาม ในการสร้างเครื่องมือในการประเมินผล และในการประเมินผลโครงการ ร่วมกับทางชุมชนหรือทางคณะกรรมการชุมชน เพื่อนำสิ่งที่ยังบกพร่อง มาปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
2. องค์กรที่ทำงานด้านการพัฒนาหรือสนับสนุนเด็กและเยาวชน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาสังคมควรสร้างเสริมให้เกิดหลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมเยาวชนและอยู่บนกรอบคิดของโลกสมัยใหม่ รวมทั้งภาครัฐต้องมีนโยบายที่เอื้อกับการพัฒนา สนับสนุนพื้นที่ ทรัพยากร งบประมาณ มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนที่หลากหลาย ในสัดส่วนที่เป็นธรรม
3. การพัฒนาต้องสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีทักษะแก้ปัญหา โดยปัญหานั้นๆ จะเป็นปัญหาอะไรก็ได้ ทั้งปัญหาสาธารณะหรือปัญหาส่วนตัว เยาวชนจะต้องรู้สึกว่าคุณภาพที่จะรู้ว่าคุณเองมีปัญหอะไร สามารถยืนยันการมีอยู่ของปัญหาได้ และดำเนินการกับปัญหาที่กระทบต่อตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการติดตามผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนชุมชนชนยะกัง2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
2. ควรทำการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
3. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนชุมชนยะกัง 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

เอกสารอ้างอิง

แนวทางการดำเนินงาน โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็กปี (2550)

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. (2532). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท.

ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล.นนทบุรี: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.(2527) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนัก
พิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.

นงเยาว อรุณศิริวงศ.(2550) การพัฒนาคุณภาพชีวิต, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุภางค์ จันทวานิช. (2559) แนวคิดและเครื่องชี้วัดการพัฒนาสังคมและคุณภาพ ชีวิตของประเทศไทย

(ออนไลน์) http://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/cited_search.php

(วันที่ค้นข้อมูล : 20 ตุลาคม 2561)

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ.(พ.ศ.2560 – 2564) หน้า38